

* Een robuust agrarisch dorp met grote maten.
De silo zorgt voor een uniek silhouet

Lieren

> Ontstaansgeschiedenis

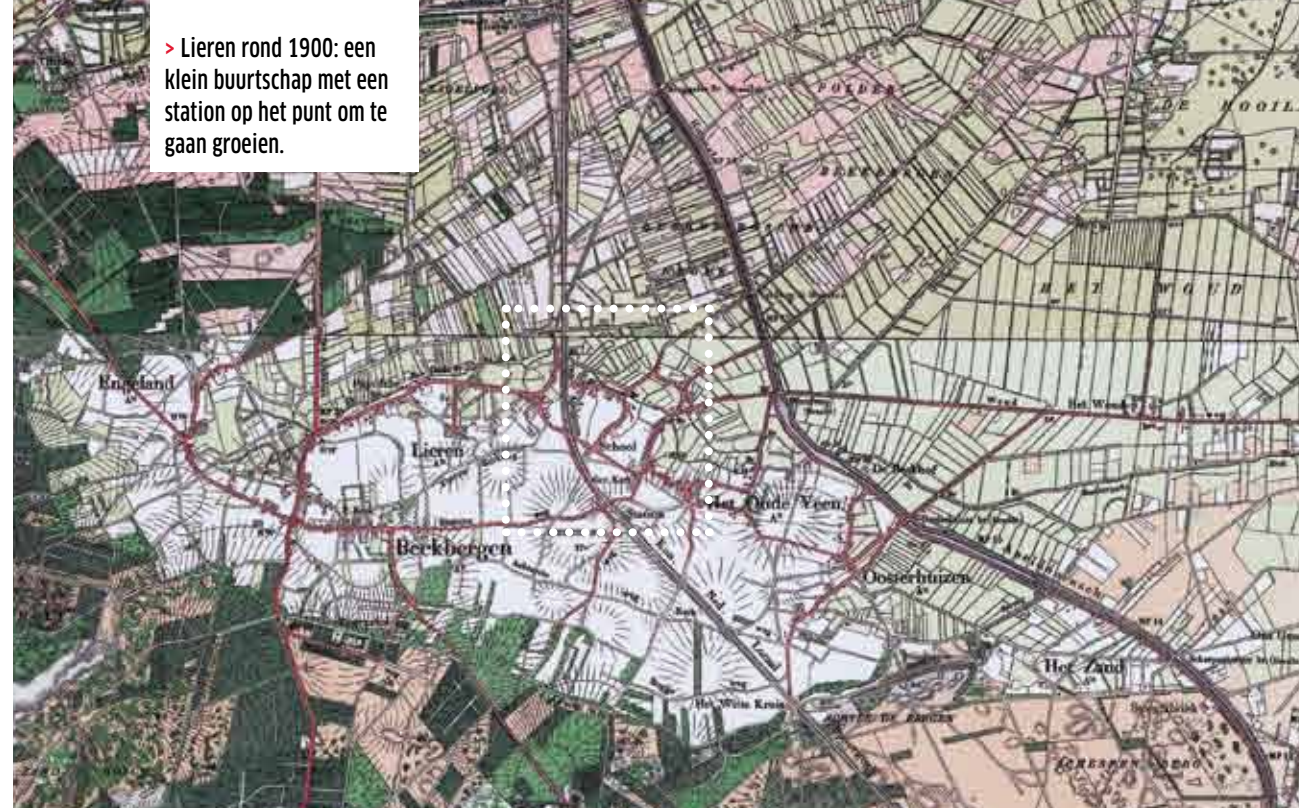
De ontwikkeling van Lieren is altijd sterk verweven geweest met die van Beekbergen. Net als Beekbergen ligt Lieren op de landschappelijke overgang van de hoger gelegen enk op de stuwwal naar het lager gelegen beekdal van de Oude Beek. Langs deze beek ontstond een losse opzet van boerderijen tussen het gebied Engeland in het westen en Oosterhuizen in het oosten.

Na de opening van het station in 1887 nam de Stationsweg (nu Dorpsstraat) als verbinding richting Beekbergen aan belang toe. Het dorp groeide daarna vanaf het begin van de twintigste eeuw geleidelijk uit langs de linten van de Tullekensmolenweg, Molenvaart en Lierderstraat. Naast boerderijen kwamen er ook burgerwoningen. Er ontstond op kleine schaal een eigen middenstand. Dat Lieren vooral een agrarisch dorp is gebleven, zie je aan de dominante positie van de voormalige landbouwcoöperatie midden in het dorp.

De planmatige uitbreiding in de naoorlogse periode is beperkt gebleven tot een aantal kleine straatjes achter de bebouwingslinten. Verder zijn veel boerderijen omgevormd naar burgerwoningen en nieuwe burgerwoningen in het boerenlint ingepast.

> De weg richting het Station en Beekbergen is ook nu nog even landelijk als vijftig jaar geleden.

> Lieren rond 1900: een klein buurtschap met een station op het punt om te gaan groeien.

> Lieren nu: verdicht langs de oude wegen waardoor het landschap nog altijd dichtbij is.

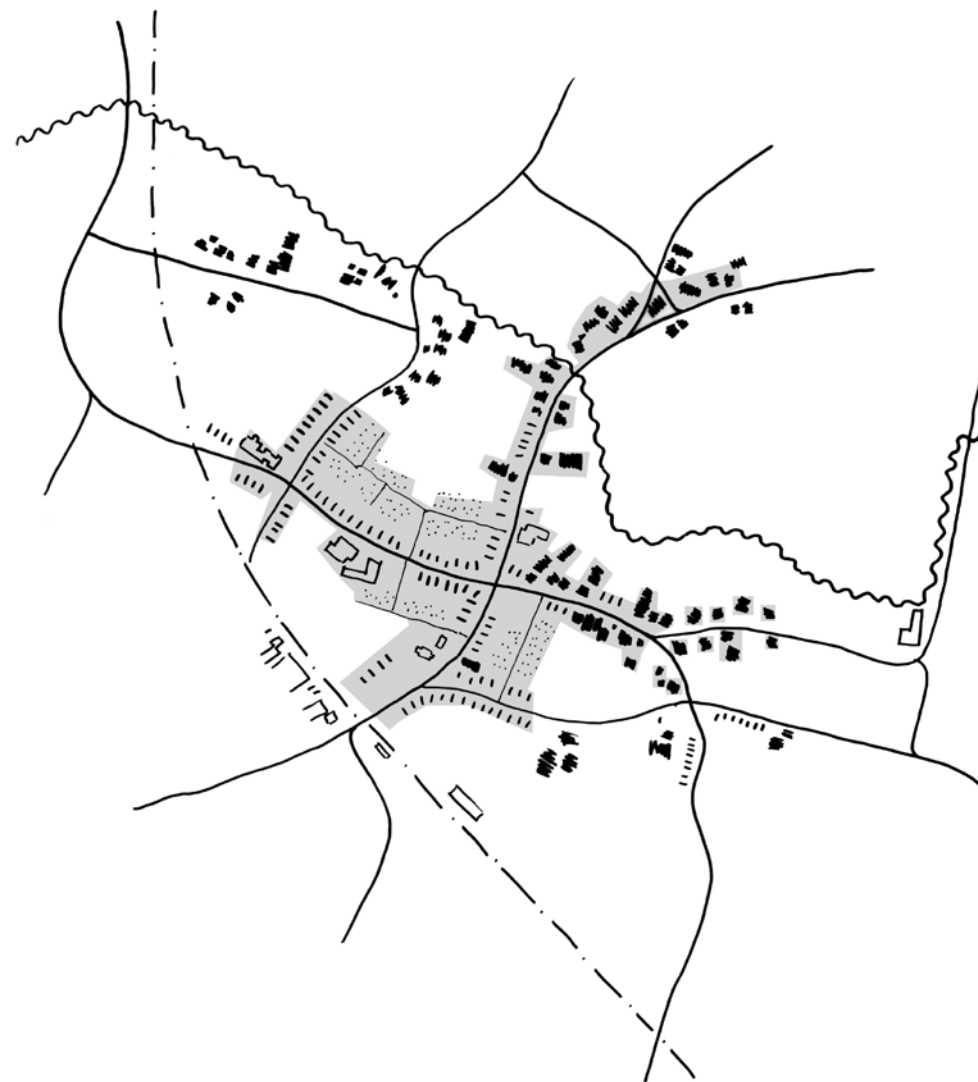
> Ruimtelijke ingrediënten

Verdichte structuur van boerenlinten en dorpse straatjes

De ruimtelijke opbouw van het dorp Lieren bestaat uit een overlappend patroon van oude lintwegen. Omdat dit patroon nauwelijks is opgevuld met wijkjes heeft het dorp nog een sterk landelijk karakter met veel lucht en ruimte.

De linten bestaan uit een combinatie van grotere boerderijen (de boerenkorrel) met kleinere burgerwoningen (de burgerkorrel) ertussen. Wel is van buiten naar binnen toe sprake van een geleidelijke overgang naar een dichtere bebouwing en kleinere woningen.

De latere uitbreidingen met nieuwe straatjes zijn binnen die dorpse opzet direct herkenbaar. Hier ontbreekt het landelijke en robuuste karakter van de oorspronkelijke linten (de boerenkorrel). De straatjes zijn veelal keurige, rechte wegen met gemaaide grasbermen of een stoep en hebben een repeterend patroon van gelijkvormige huizen (de burgerkorrel). Deze straatjes hebben zeker dorpse kenmerken maar als totaal missen ze de gevarieerdheid van de historische linten.

★ Houd de landschapelijke overgang van dunbebouwd (buiten het dorp) naar dichtbebouwd (in het dorp) in stand

★ Maak lintjes, geen wijkjes

★ Laat kavels en landjes langs het lint open, zodat het landschap overal ervaarbaar blijft

★ Zorg voor voldoende afwisseling langs het lint door verschillende rooijlijnen toe te passen

★ Wissel binnen een lint de oriëntatie van gebouwen af: de ene keer naar de weg toe en de andere keer in de richting van de kavel

★ Plaats nieuwbouw achter een boerenlint volgens het erfprincipe, waarbij meerdere gebouwen één ontsluitingsweg naar de hoofdweg hebben

> Lieren bestaat uit een patroon van elkaar overlappende linten met grote boerderijen, die in het dorp dicht op elkaar staan en er zich vermengen met kleinere burgerwoningen.

Lieren als dorp van de 'grote maten'

De linten zijn van oorsprong agrarisch, wat goed te zien is aan de beeld- en sfeerbepalende grote en brede boerderijen, die soms zelfs zijn opgebouwd uit meerdere aan elkaar geschakelde volumes. De boerderijen liggen meestal met het bedrijfsgedeelte naar de weg toe, waarbij de verharding van de weg doorloopt tot aan de schuren en op het erf. Hierdoor lijkt de weg soms onderdeel van het erf te zijn.

Ook in het hart van het dorp zie je veel grote woningen met verharding in plaats van tuinen. De boerentraditie heeft zo ook in de latere burgerwoningen een vervolg gekregen. Lieren heeft hierdoor veel 'grote maten'. Vrijwel nergens stoort dat, omdat ook de kavels eromheen groot zijn. Het contrast met de uitbreidingsstraatjes is dan ook groot. De straatjes bestaan vooral uit een herhaling van dezelfde (naar verhouding) kleine woningen. De maat en schaal die voor de rest van Lieren zo typerend is ontbreekt hier.

> Er zijn veel 'grote maten' in Lieren. Boerderijen bestaan uit forse panden die vaak ook nog eens aan elkaar geschakeld zijn. Burgerwoningen borduren voort op die grote maten.

★ Houd de overgang van grote bouwvolumes (buiten het dorp) naar kleinere volumes (in het dorp) in stand

★ Wees niet bang voor grote gebouwen en zet ze indien nodig aan de straat

★ Zorg dat nieuwe grote bouwvolumes aansluiten bij de maat van bestaande boerderijen en ook deel uitmaken van een erf

★ Gebruik de grote maat van de Lierense boerderijen als voorbeeld voor meerdere nieuwe woningen in één groot bouwvolume

> Het contrast met de kleine maat en schaal van de woningen in de dorpsstraatjes is daardoor groot.

> Doordat de openbare ruimte langs de bebouwingslinten niet is afgebakend maar doorloopt op de erven en in tuinen, hebben beide dezelfde stoere en landelijke sfeer.

> Door de openbare ruimte te strak te maken zoals hier met nieuwe betongoten, is de samenhang tussen het erf en de weg verloren gegaan en zijn het twee aparte werelden geworden.

> Als zo'n goot wordt gemaakt van grasbeton, blijven de landelijke sfeer en de zachte overgangen wel intact.

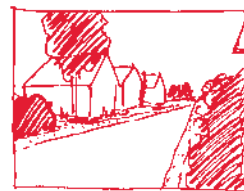

> Bij de dorpse straatjes met alleen burgerwoningen ontbreekt de samenhang tussen kavels en openbare ruimte en zie je dan ook stadse elementen zoals trottoirs en strak gemaaide berm.

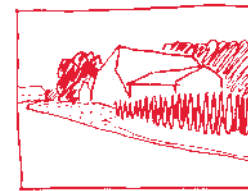

Een robuuste en stoere 'agrarische' openbare ruimte

De robuustheid en stoerheid van de agrarische erven is ook terug te vinden in de openbare ruimte van het dorp. De linten zijn uiterst eenvoudig ingericht: asphalt met ruig gemaaide grasbermen. Waar nodig is er een kantverharding van goten met grove stenen, grind of grasstenen. De ruigheid en stoerheid hiervan draagt bij aan het geheel eigen agrarische karakter van Lieren, maar het is ook gevoelig voor versterking. In het dorp is al zichtbaar dat aanpassingen aan de wegen of een intensief maaibeheer van de bermen kunnen leiden tot een beeld dat voor dit dorp 'te netjes' lijkt.

★ Zet de landelijke profielen van de openbare ruimte buiten het dorp in het dorp door, zodat het dorp luchtig en landelijk blijft

★ Versterk de landschapsstructuren van houtwallen, bomensingels en boerenerfplantingen

★ Ontwerp buitenruimtes eerder als erf dan als tuin en realiseer zachte overgangen naar de openbare ruimte door geen formele erfafscheidingen te maken

Een dorp met een silhouet

Lieren is één van de weinige dorpen binnen de gemeente Apeldoorn waar verticale elementen – de kerktoren en de coöperatieve silo – een belangrijke rol spelen in het dorpsilhouet. In veel andere dorpen vallen dergelijke beeldelementen weg, bijvoorbeeld omdat het dorp in het bos ligt of omdat houtwallen in het omliggende landschap het zicht op het dorp ontnemen. In Lieren is dat anders. Over de volledig open akkers aan de zuidwestzijde en de halfopen weilanden aan de noordoostzijde zie je het dorp en daarmee ook de beide ‘torens’ van veraf liggen. In het dorp zelf bepaalt vooral de silo het beeld. Vanaf veel punten is er via tuinen, weitjes en straten zicht op. De silo vormt daarmee een ruimtelijk en mentaal icoon van Lieren en draagt bij aan de robuuste, agrarische sfeer van het dorp.

★ Maak doorzichten naar de kerk en de silo van de coöperatie

> De kerktoren maar vooral de silo maken een vertrouwd onderdeel uit van het straatbeeld en bepalen het karakter van het dorp.